Blok č. 1 - předluženost

Charita
Česká republika

Odborné sociální poradenství v Charitě ČR

69 registrovaných poraden (zahrnuje i migrační poradny)

- Kontaktů v roce více jak **80 tisíc**
- Více jak **27 tisíc** fyzických osob

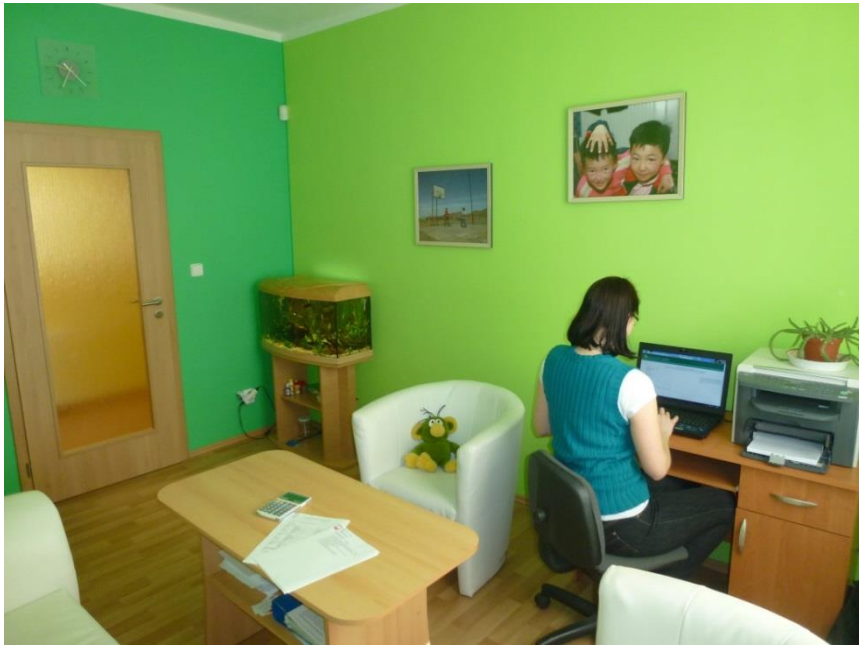

- Fotografie z občanské poradny
- Zdroj: Archiv Diecézních charita Litoměřice

Základní data

Dramaticky stoupl počet insolvenčních návrhů podaných jednotlivci (z 1 936 na 31 577).

Každý si o oddlužení zažádat nemůže	- Nesplňuje-li základní požadavky

Odborné charitní poradny registrovaly přes 27 000 příjemců pomoci

60 % žen	40 % mužů

Podíl dluhové problematiky mezi ostatní agendou poraden

Dluhy řešili dva z pěti klientů	Vedle toho jsou poradny zaměřené pouze na dluhovou problematiku

Příběh z odborné poradny CHČR

Poté, co se Zdena rozvedla, jí soud přiřkl péči o děti. Ačkoliv byla otci dětí stanovena výše výživného, neplatil po dva roky. Zdena podala na bývalého manžela trestní oznámení, které pro ni znamenalo další psychickou zátěž. Při soudním řízení byl otec uznán vinným z trestného činu neplacení výživného a odsouzen k odnětí svobody. Na rozsudek Zdena reagovala slovy: "K čemu mi to je? Peníze jsem stejně nedostala! Odkud ty peníze dostanu? Jak nakrmím svoje děti?" Rozplakala se. Sociální pracovník Charity ČR vysvětluje její reakci: "Pokud otec nepracuje, nebo pracuje nelegálně a nemá žádná aktiva, klient (matka) je stále ve stejně špatné situaci. Nemá žádnou šanci získat výživné na své děti a v tomto případě neexistuje žádná náhradní finanční podpora. Nemá jak uživit své děti."

Hlavní úskalí dluhové problematiky

Charita Česká republika

zákony

- současná právní úprava poskytování úvěrů a ochrany spotřebitele nedostatečná

gramotnost

- nízká úroveň finanční gramotnosti široké části populace

příležitost

- služby nejsou nijak regulovány

kdo

- Podle studie společnosti KRUK tvoří 22 % z celkového počtu dlužníků ženy; avšak více žen (58 %) než mužů vyhledá služby dluhového poradenství. V CHČR se na poradny obrací cca 60 % žen a 40 % mužů.

Doporučení

- **Revidovat insolvenční zákon a zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti tak, aby české právo poskytovalo přiměřené podmínky ke snížení vysoké úrovně předluženosti**

Návrhy jak

a

- Snížením současného limitu pro oddlužení (nyní činí 30 % dluhu), který nyní zvýhodňuje osoby s majetkem nebo stálým zaměstnáním.

b

- Snížením atraktivity osobních půjček a nastolením přísnějších pravidel regulace míry osobních dluhů (např. prostřednictvím povinností věřitele).

c

- Zavedením transparentnějších mechanismů regulace dluhů pro rodiny (např. povinný písemný souhlas partnera / druha žadatele o půjčku, povinnost informovat oba partnery o kriminalitě (např. insolvenci).

Návrhy jak

d

- Zavedením jasnějších pravidel (tj. zákonů), které regulují kompetenci veřejných a soukromých vymahatelů (včetně soudních vykonavatelů, exekutorů) a které definují základní položky v domácnosti (tj. předměty, které mohou nebo nemohou být zabaveny v případě, že je k vymáhání pohledávek uplatněna exekuce)

e

- Použitím přísnějších pravidel ochrany spotřebitele v oblasti propagování půjček

f

- Zlepšením výuky finanční gramotnosti ve školách, školením pro dospělé a prostřednictvím veřejných médií.

g

- Zamezením nebo omezením možnosti uplatnění exekuce na důchody, sociální příspěvky a v případě nízké mzdy při vymáhání pohledávek.

Návrhy jak

a) Snížením současného limitu pro oddlužení (nyní činí 30 % dluhu), který nyní zvýhodňuje osoby s majetkem nebo stálým zaměstnáním.

Dosavadní pozitivní kroky

- Umožnění darovacích smluv – rozhodování soudů
- Připravovaná úprava postavení insolvenčních správců a vymezení subjektů, které mohou sestavit ISN

Návrhy jak

Rizika

- Neplnění darovací smlouvy – může být překážka prominutí zbytku dluhu
- Přísnější přístup soudů obecně po ukončení řízení – prominutí dluhu
- Noví podnikatelé v oboru insolvenčních správců – opět propojení řetězce – skupování nemovitostí….
- V zamýšlené úpravě není zcela jasné, jaké bude postavení NNO, pokud jde o možnost sestavování ISN
- Snížení procenta úhrady dluhů nemá společenskou podporu

Návrhy jak

b) Snížením atraktivity osobních půjček a nastolením přísnějších pravidel regulace míry osobních dluhů (např. prostřednictvím povinností věřitele).

- Dosavadní pozitivní kroky :
- Nový občanský zákoník – zvýšená ochrana spotřebitele, omezení úroků, jasné smluvní podmínky
- Připravovaná úprava - zavedení kontroly ČNB i nad nebankovními úvěry, povinná registrace poskytovatelů a stanovení povinnosti listrovat platební schopnost dlužníka

Návrhy jak

Rizika :

- Masivní reklama v médiích
- Nedostatečná aktivita dlužníků – uplatňování možnosti soudní ochrany, včasné vyhledání pomoci , finanční gramotnost

Návrhy jak

c) Zavedením transparentnějších mechanismů regulace dluhů pro rodiny (např. povinný písemný souhlas partnera / druha žadatele o půjčku, povinnost informovat oba partnery o kriminalitě (např. insolvenci).

Velmi žádoucí; prozatím ve fázi úvah a příslibů

Neinformovanost manžela či partnera způsobuje zhoršení situace

Návrhy jak

d) **Zavedením jasnějších pravidel (tj. zákonů), které regulují kompetenci veřejných a soukromých vymahatelů (včetně soudních vykonavatelů, exekutorů) a které definují základní položky v domácnosti (tj. předměty, které mohou nebo nemohou být zabaveny v případě, že je k vymáhání pohledávek uplatněna exekuce).**

Dosavadní pozitivní kroky :

- Novela občanského soudního řádu k 1. 9. 2015 – zpřesnění seznamu věcí vyloučených z exekuce, specifikace obvyklého vybavení domácnosti, povinnost pořizovat audio vizuální záznam (§ 322)
- Exekutor i jeho vykonavatel je úřední osoba – zvýšená ochrana, ale také odpovědnost
- Pružnější přístup ministerstva spravedlnosti k postihování excesů exekutorů (Vrána)

Návrhy jak

- V exekučním řádu uvedeno pořadí, ve kterém je exekutor oprávněn používat jednotlivé způsoby exekuce, změna jen na žádost povinného
- Povinnost informovat povinného o zahájení exekuce, vyzvat k dobrovolnému splnění – nižší náklady
- Přesnější specifikace a omezení exekučních nákladů
- Kontrola soudů nad výkonem exekucí

Návrhy jak

Rizika

- Malá aktivita povinných, včasné vyhledání pomoci
- Nedodržování pravidel ze strany exekutorů
- Nelogičnosti v úpravě – např. pokud exekutor zablokuje účet (1. v pořadí způsobů exekuce) a současně vyzve k dobrovolnému splnění – z čeho má povinný platit ?

Návrhy jak

e) Použitím přísnějších pravidel ochrany spotřebitele v oblasti propagování půjček.

- Viz výše – regulace reklamy !!!!

Návrhy jak

f) Zlepšením výuky finanční gramotnosti ve školách, školeních pro dospělé a prostřednictvím veřejných médií.

- Podpora poradenství – prevence, včasné řešení problémů

Návrhy jak

g) Zamezením nebo omezením možnosti uplatnění exekuce na důchody, sociální příspěvky a v případě nízké mzdy při vymáhání pohledávek

- Prostředky z veřejných zdrojů často končí v rukou lichvářů
- Existující úprava nepostižitelných částek často neodpovídá nutným životním nákladům, zejména na bydlení a to zejména u osamělých osob
- Zohlednění skutečných nákladů na bydlení pro výpočet nepostižitelného minima ???
- Důsledkem je často nutnost přejít na jiné, levnější formy bydlení – ubytovna – nebo ztráta bydlení vůbec, potom závislost na službách azylových domů apod.

Na koho se obracíme

- **Politický rámec**: Směrnice EU o smlouvách o spotřebitelském úvěru, Evropský program pro spotřebitele Evropské komise, zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), v úplném znění, č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, v úplném znění.
- **Vládní orgány, které by toto opatření mohly provést**: Ministerstvo spravedlnosti ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí, Ministerstvem financí a Ministerstvem vnitra.
- **Jak by Evropská komise mohla podpořit toto opatření**: Poskytnutím politických doporučení na míru (např. Zpráva o České republice, Specifická doporučení k národnímu programu reforem), která by řešila problém předlužení v podobném rozsahu, jak tomu bylo v této zprávě.

  Viz: Directive 2008/48/EC, COM(2012) 225 final.